

Dá se již tušiti večer. Ale veliké srpnové slunce spočívá ještě na údolíčku klikatě vyhloubeném mezi kopci, spočívá na lesích, lukách, strništích. Kolejnice dráhy svítí, potok a rybník u mlýna páchnou poněkud v nehybném žáru. 5
A země dýše dlouze, dlouze a sotva slyšitelně k modravé hladině nebes.

Karlík pomalu a těžce jaksi sune se pěšinou v louce podle potoka — — —

Karlík je silný, pěkně urostlý chlapec. Je mu pětadvacet 10
let a má veliké modré oči. Nedá se z nich pranic vyčísti. Jen nesmírný mír v nich dříme. Je trochu hloupý, říkají o něm v dědině. Ale hloupých řečí od něho nikdo neslyšel. Jiní mu říkají podivín. Jeho život je tak příliš pravidelně, klidně, mlčelivě všední. Řekne jen to nejnnutnější, je-li mu 15
mluviti.

Zato stará Záhořka, v klubko scvrklá babka, sotva stačící ještě na tu jejich domácnost malou ve dvou, ráda vypravuje každému, kdo chce poslouchat, jak je ten její synáček hodný. Pracuje, neopíjí se, s holkama neutrácí. Nejsou tak chudí, 20
ledacos mohl by si dopřáti. Ale nedopřeje. Co mu podá, beze slova sní; neví ani, co rád a nerad. Hrubého slova z úst nevypustil ještě. Hodný, hodný synáček.

Takový klidný je Karlík a jen dvakrát v životě ztratil ten svůj klid. 25

Poprvé bylo to pro holku. Karlík nikdy za žádnou nechodil. Jako by ani nevěděl, co to je žena. Potká-li některou, pozdraví a může býti krásná jako rozkvetlá haluzka jabloňová, ani sebemenší jiskerka nevytryskne nad modrý mír jeho oka. A přece holky, kdekterá, když ho potkají, 30
usmívají se naň líbezně. Vždyť je takový silný a hezký. A že není z nejchudších, vědí také. Ale Karlík nic nepozoroval. Až ta jedna přišla do dědiny. Byla mladá a snědá, v divokých černých očích plameny měla a v širokých bocích kolébala se takovým omamným rytmem. Nic napohled 35

nezměnilo se na Karlíkovi. Jen on sám cítil, jak rád ji potkává. Pozdravoval ji, jak nejlépe dovedl, a ona ošlehla ho vždy plamennýma očima, že teplo pocítil na tvářích. A když mohl, nepozorován zastavil se a hleděl za ní. A tu
5 mír modrých jeho očí leskl se radostně. Ale jednou na podzim pracoval Karlík v městě přes čas. Byla již tma, když vystoupil z vlaku a vracel se domů. Ostatní šli po silnici, ale on nadcházel si do dědiny pěšinou ve švestkovém sadě. Šel jako vždy pomalu a tiše. Docházel již ke konci, když zaslechl šepot před sebou, šepot a rychlý dech. Zastavil se.
10 Nějací milenci bořili se do trávy právě u pěšiny. Opřel se o kmen: zdálo se mu, že vidí jakýsi pohyb a bělavého cosi. Přitiskl čelo na chladnou větev: horko mu zalilo hlavu a chvěl se. Kdyby tak sám byl s tím děvčetem tam. Byla
15 by však snědá s plameny v očích a s širokými boky... Před ním zazvonil krátký, radostný smích. Jen jednou. Za chvíli milenci vstali. Šel za nimi nepozorován. Z prvního domku šlehalo světlo. Bylo ho právě tolik, aby Karlík poznal děvče k muži se tisknoucí. Cítil, že zbledl. Hrdlo
20 se mu stáhlo, zachroptěl slabě a zapotácel se... Toho večera čekala ho Záhořka s večerí marně. Šel rovnou k židovi do hospody. Starý Berger zapomněl údivem pozdraviti ho. Karlík sedl si do kouta k prázdnému stolu a pil. Žid usmíval se sladce a nosil jednu za druhou. Několika sedlákům trvalo
25 to chvíli, než našli opět živost přerušného hovoru. Karlík pil asi dvě hodiny. Již si ho nikdo nevšimal, jen starý Berger chvílemi okem po něm mrskl. Šlo již na jedenáctou. Vtom zarachotilo to v koutě. Pak temná rána. Karlík se svalil ze židle. Donesli ho domů... Bůhví, co se to s ním
30 tehdá stalo, říkala dlouho Záhořka. Od té doby zase jako by nevěděl, co to je žena.

Podruhé to bylo asi před třemi léty. Karlík přišel z práce a otec nebyl ještě doma jako jindy. A za hodinu přinesli ho mrtvého s rozbitou hlavou, s polámanými údy. Spadl
35 se střechy, na které pracoval. Karlík vyskočil od stolu, odkryl otce. A tehdá zase zachroptěl, zapotácel se a pak padl na neodeštanou postel. Plakal až do rána, tiše, s hlavou v peřinách: jen tělo sebou trhalo. Několikrát se po-

sadil, zavzlykal tiše: „Maminko“ a zase padl a plakal. Ráno bylo již dobře. Šel do práce jako jindy a v jeho modrých očích, trochu zarudlých od probdělé noci a pláče, byl nesmírný mír.

Teď již tři léta žil beze změny. Je truhlář a pracuje v továrně ve městě. Ráno časně vstává a jde lukami do města. Večer přijede vlakem a usedne do kouta staré pohovky, kouří z dýmky a hledí na jedno místo ve světnici. V hospodě byl jen jednou, tehdá, když se opil. V neděli spí déle a pak pracuje doma. Otec zanechal domek s dvorkem a zahrádkou. Tož opravuje, přidělává, domácí zvířata ošetřuje. V kostele nikdo ho neviděl. Před ničím také nesmeká.

V továrně nemá Karlík druhů. Ale nepřátel nemá také. Pracuje dobře, nedře však a mluví jako vždy: jen to nejnutnější. Zdá se, že neví, co se kolem něho děje. Veliká časová slova bouří továrnou: kapitál, vykořisťování, třídní boj, organizace, stávka. Karlík neslyší. Přijdou-li k němu, zaplatí každý příspěvek. Nabídnou-li mu časopis, koupí. Ale vědí, že ho nechte. Karlík nic vůbec nechte. Také v žádné schůzi ho neviděli. „To není člověk,“ řekl o něm jakýsi horkokrevný mladík. Ostatní ho však zakřikli. Proč mají býti zlí k někomu, kdo jim nikdy ničím neublížil? — — —

Včera udála se však změna.

„Je prý boj. Mistři nás vyloučili. Zítra zůstanu doma, maminko,“ prostě řekl večer, když se vrátil. Povečeřel jako vždy, pak zapálil si a usedl do kouta staré pohovky, aby se zahleděl před sebe na jedno místo. —

Dnes vstal ze zvyku stejně časně. Dal se ihned do práce na dvorku. Ale odpoledne, jako by si uvědomil, že není naspěch, oblékl se a řekl: „Půjdu se projít, maminko...“

Teď se loudá pěšinou v louce. Slunce ho objímá. Jak je krásné to slunce! A docela jiné než to, které vždy odpoledne dere se špinavými okny do nečisté, dusné, lomozíci dílny, kde je tolik prachu zvířeného a puchu.

Karlíkovi šumí v hlavě, klokotá v tepnách, jde se mu nějak těžce. To jistě má v sobě slunce: proniklo kůží a nasycuje teď celičké tělo. Je jako opilý...

A náhle se mu zdá, že to, co ho objímá, není slunce již,

ale žena, veliká, nádherná, vřelá žena, která se tiskne k němu a utápí ho v přílivu plavého masa...

Karlík nikdy neviděl mladé, nahé ženy. Jen studené obrázky zahlédl někdy lhostejně ve výkladech městských obchodníků. Ale teď ji vidí plasticky před sebou. Již ho netiskne k sobě, ale leží před ním s rozpjatýma rukama a s dlouhými, rozhozenými vlasy, které jsou zlaté jako slunce. Usmívá se, šeptá: Pojď!

Karlík vrávorá pěšinou, v modrých očích plove mu kalný neklid.

Koroptve poplašený vzletěly před ním a zapadají k lesu, znepokojující šíř ticho divokým skřekem. Ulekl se, pohledem je sleduje, dokud nezapadnou. Jako by ho ze sna probudily: je zpocen a nejistě se rozhlíží. Kdeže to je?... Ach, již ví. Na procházku jde loukou podle potoka. Je takové horko. A potok páchne poněkud.

Oči se mu roztékaly po kraji. Náhlá veselost se ho zmocnila. Tak by si poskočil jako děťátko. Takový svobodný je, k zavýsknutí svobodný, a kol dokola slunce.

Teď jedna věc je mu hrozně divná: proč on, Karlík, nikdy netančí? Poskočiti může přitom, zavýsknouti, zatočiti se, až hlava jde kolem... Ale půjde, v neděli půjde k muzice. Holku si vybere, měkké, teplé tělíčko přitiskne k sobě a budou tančiti, stále jen spolu tančiti. A pak si sednou a budou hodně veselí. A pak... nu, pak půjdou domů, dá jí ruku kol pasu a půjdou švestkovým sadem...

Vzpřímil se jaksi hrdě a znovu se rozhlíží po kraji. Kdosi mu jde vstříc. Žena jakási. Kdyby tak byla mladá a hezká! Řekl by jí, aby ho políbila. Jistě si nese také slunce v sobě a chce se jí poskočit a zavýsknout. Proč by ho nepolíbila?

Ale nepolíbí. Hrubé slovo mu řekne... Již vidí, že je mladá. Má nahé nohy a jde, jako by tančila. Snad ho přece políbí... A již vidí: i hezká je. Kdyby jí to jen dovedl říci: aby ho políbila.

Trochu se chvěje Karlík. A jeho modré oči jsou zářivé a lepí se děvčeti na hrud', kde něco živého se kolébá. Zapomněl na svůj úmysl a nemůže očí odtrhnout od těch dvou vln...

Již se dávno minuli... Jak to slunce hřeje! Jde se mu zase tak těžce. Ale v neděli půjde k muzice. A pak švestkovým sadem...

Do potoka ruce si namočí, aby se ochladil. Až se lekl, jak ty rybky se rozutekly, pleskajíce o kamení. Ještě jednou. A ještě... 5

Ano, v neděli půjde k muzice. A také tudy s ní půjde, po slunci. To již ona sama ho políbí: jednou, dvakrát; to se pak jistě nepočítá.

Karlík se loudá. Je mu zase veselo. A všechno se mu tolik líbí: květiny, motýli, i ty rybky prchající a pleskající o kamení... 10

„Hej, počkejte!“

Ohlédl se. Četník jde po dráze a kývá naň. Co mu chce? Pospíchá. Karlík čeká. 15

„Co že to tady chytá.“

„Nic.“ Karlík ukazuje obě prázdné ruce. A myslí si: Proč ten člověk křičí tak tady v tom tichu a slunci?

„Že nic nechytá? Vždyť ho viděl, jak se do vody dívá; jsou tam raci a ryby.“ 20

Karlík mlčí. A myslí si: Jak je ten člověk ošklivě otlý a rudý.

Četník prohledává potok. Nadává. Karlík je trochu nepokojný již. Proč ten člověk ruší jeho tiché veselí a nejde svou cestou? Tolik hrubosti kydá tady v tom tichu a slunci? 25

„Ať jen počká, lump. Dá mu, že nic nechytá. Co že je tohle?“ Četník vytahuje pomalu ze křovin niť s udičkou na konci. Bezpochyby děti si tu hrály na rybáře.

Karlík mlčí stále. Ale nějaké plaménky naskakují mu do očí, chvěje se trochu, slinu polyká — 30

„Má legitimaci?... Podívejme: mluvit se mu nechce. Taky dobře. Tak tedy půjde, zloděj zlodějská, hezky napřed.“

„Nepůjde. Nechytal nic.“

„Že nepůjde? Ve jménu zákona, že nepůjde, lump, zloděj?“ A četník stahuje pušku, aby kolbou Karlíka popohnal. 35

Ale již dvě silácké ruce svírají mu hrdlo právě nad poto-

kem. Karlík chroptí, slunce šlehá mu z očí, žár z obličeje. —
„Hovado, hovado, pse, pse!“ Karlík řičí a pěnu má u úst.
Tiskne četníka dolů.

5 „Hovado, hovado, pse, pse!“ Svalili se do potoka. Čet-
ník boří se hluboko do bahna. Karlík leží na něm a za
hrdlo ho drží. Jak dopadl, na čele o pušku se poranil. Krů-
pěje krve stékají četníku do tváře.

„Hovado, hovado, pse, pse!“

10 Vtom zezadu kdosi chopil se Karlíka. To druhý četník,
jenž se kdesi opozdil a teď přiběhl úprkem...

Dali Karlíkovi řetízky. —

Dědina hučí.

„Karlíka vedou četníci!“

15 Stará Záhořka až k cestě se dobelhala. Sepjala ruce, do
prachu na kolena padla.

„Synáčku, co ti to, synáčku, udělali?“

Karlík jde klidně mezi četníky. Všichni jsou celí zablá-
cení. Nesmírný modrý mír Karlíkových očí se usmívá.
Myslí na slunce, louku, ticho, na slunce, které pomstil, a na
20 to, že v neděli půjde zcela jistě k muzice. Krev z čela ukápne
chvílemi na jeho spoutané ruce...